FENT CARRERANY

MARIA DE LA SALUT

Número 229 Any XIX SETEMBRE, 2005

L'AGOST A MARIA HA ESTAT MARCAT PER LES ACTIVITATS NOCTURNES: LES FIRES DELS DIVENDRES I EL ROCK'N'ROSTOLL

Sumari

Editorial i sumari 2
Excursió al Torrent de Pareis 3
Rock'n'Rostoll 3
Pregó de les festes de la Mare de Déu 2004 4
Sa Xerradeta a Ses Tarragones amb na Miquela Riutort i na Rosa Alcover 7
Bullit de Notícies 12
Demografia. Telèfons d'interès 14
El temps. Horaris del tren 15
La poesia de l'amo en Llorenç 15
Un pressentiment 16
L'agrupació socialista de Maria contesta al trànsfuga Jaume Mestre 16
Jo vull ser... 17
Història de les nostres indústries: 1- La farinera de Can Gual 18
Anar l'ull al bou amb l'ELA *XXVII* .. 20
Foto antiga: L'escola de Sa Serra 19
Per 3 mesos i 18 dies de contracte 20
Agenda Local 21 20
Escoleta d'Estiu, Juliol 21
VI Trofeu de ciclisme Vila de Sineu 22
Notícies de ciclisme 23
Festes de la Mare de Déu 2005 24

FOTOGRAFIES:
Magí Ferriol
Joan Gelabert
Bartomeu Arbona

EDITORIAL

Ja hi som, ja ha passat l'estiu i les Festes de la Mare de Déu ja són aquí. Si s'ha de fer un balanç d'aquest mes d'agost, ben bé es podria dir que hem anat de fires i de rostoll. Quatre varen ser les fires que tenguérem al llarg del mes, Quatre divendres, quatre fires. Si el que es volia era fer festa s'ha aconseguit i bé. Quatre vespres en què la plaça del poble s'omplí de gent i els cafès feren calaix de valent. Està ben demostrat que a Maria a l'hora de fer feina no ens guanya ningú, però a l'hora de fer plaça i festa, tampoc. Són molts els visitants que vénen al poble i que ens diuen que tant a l'estiu com a l'hivern la gent, als seus pobles, ja no surt i que la plaça, lloc de trobada i de convivència, no té gens de vida. A Maria, afortunadament, això sí que ho hem sabut conservar.

I a més de les fires, que ja veurem quina continuïtat tendran, també hem tengut una altra edició de la moguda rostollera. Enguany ja s'ha arribat a la onzena edició de la nit de rock i a la tercera edició de la nit de dansa. En aquest mateix número ja ens feim ressò de la festa i de l'èxit de públic i de ressò que varen tenir les dues coses. Potser seria bo assegurar-se la continuïtat d'aquesta moguda que no té res de semblant en tota l'illa i que cada any sorprèn els visitants cada vegada més nombrosos, que apareixen pel nostre poble.

Ara, al setembre, és hora de gaudir de la festa, de la ben merescuda festa. Dies de reunions familiars, de sobretaules llargues i profitoses i de gresca. Festa de tradicions i d'innovacions que és esperada tot l'any i que marca el final definitiu de l'estiu i de moltes vacances i el començament de moltes coses.

I des de les pàgines de la revista ja només ens queda desitjar-vos:

BONES FESTES DE LA MARE DE DÉU 2005!

EQUIP DE REDACCIÓ:

Magí Ferriol Bauzà
Joan Gelabert Mas
Joan Gual Bergas
Miquel Morey Mas
Onofre Sureda Ribas

HAN PARTICIPAT EN AQUEST NÚMERO:

Bartomeu Pastor Sureda, Antoni Fiol, Llorenç Font Dalmau, Miquel Jordan i Ronsano, Lluc Matas, Agrupació Socialista de Maria de la Salut i Tomeu Arbona,

EDITA: Associació Cultural FENT CARRERANY
Sant Miquel, 11 07519- Maria de la Salut

IMPRIMEIX: Gràfiques SIBA
Santa Margalida

Nº DEPÒSIT LEGAL: PM-457/1986

Lloc Web:
www.telefonica.net/web2//fentcarrerany
correu electrònic:
fentcarrerany.apfm@premsaforana.com

La redacció de Fent Carrerany no es fa responsable de les opinions dels qui hi escriuen

EXCURSIÓ AL TORRENT DE PAREIS

La tradicional cita de l'excursió al Torrent de Pareis, tal i com aparegué al passat número d'agost, era per al diumenge dia 21 del passat mes, però a l'hora de la veritat, s'hagué d'ajornar una setmana per culpa d'una tempesta que va caure divendres dia 19 i dissabte dia 20 i que feia perillosa la baixada.

Així que el diumenge dia 28, a les sis del matí, mentre la música del Rostoll encara sonava ben present i qualcun dels excursionistes mostrava ben a les clares que encara no s'havia colgat, partírem de Maria amb autocar cap a Escorca per iniciar l'excursió.

Trenta-tres, com l'edat de Crist, vàrem ser al final els excursionistes de l'edició d'enguany. Passàvem una mica de pena per si els temps ens jugaria una mala passada però a l'hora de la veritat va anar molt bé. No va fer massa sol i l'excursió va anar de primera. La berenada a l'Entreforc ens va permetre recuperar forces per envestir tot el llit del torrent fins a la desembocadura.

A poc a poc i amb bona lletra anàrem baixant deixant al darrere obstacles i gorgs. Amb qualque aturadeta per beure una mica arribàrem fins als Degotissos, on n'Esteve ens va fer una

demostració de la utilitat d'un bon bastó a l'hora de beure aigua. L'arribada a la cala amb una aigua fresquíssima que et feia oblidar el cansament que dúiem al damunt ens reconfortà, fins a l'hora de tastar l'arròs que ens esperava al lloc de sempre.

A veure si l'any que ve hi podem tornar.

Rock'n'Rostoll

Una nova edició del Rock'n'Rostoll, i ja en van onze de la part musical i tres de la incorporació de la dansa, es va celebrar el darrer cap de setmana d'agost Enguany la proposta tornava a estar dividida en dues jornades i tornava tenir el mateix escenari: un camp de rostoll situat a la carretera de Maria a Muro, tot just passada la Síquia Reial.

Divendres dia 26 va ser el dia de la dansa. Però abans, un cuscús preparat per unes dones magribines residents a Maria (però no presents a la nit, d'integració poca), esperaven els nombrosos espectadors que aparegueren pel camp mig a les fosques de la finca mariera. Després d'assaborir el deliciós cuscús, amb uns ingredients variats, però que es fonien únics a la boca, preludi d'una nit eclèctica i diversa, tocà el torn a la dansa. Tres espais distints, tres escenografies naturals, per a quatre propostes de dansa ben diverses. La primera actuació va anar a càrrec de la companyia mallorquina de dansa ***Cercària***. Les dues ballarines actuaren amb un acompanyament musical en directe d'autèntic luxe, amb una sèrie d'instruments: saxo, flauta, guitarra, percussió que agombolaren la proposta de les dues al·lotes. Al mateix lloc i amb el suport d'una pantalla de projecció, la ***Companyia de Mariantònia Oliver***, organitzadora de la vetlada, presentà un tast de la seva darrera producció "*Poetes*". Només tres moments de l'espectacle amb els poemes d'Andreu Gomila, Sebastià Alzamora (el poeta llucmajorer, que sembla que ja no viu a Maria) i Pere Antoni Pons, foren presentats a la nit rostollenca. Un petit tast del muntatge complet. La tercera actuació de la nit, va correspondre a la ballarina de la ***Companyia Mal Pelo***, ***Maria Muñoz***. L'escenari va canviar. Un centenar de metres lluny, enmig del descampat, amb una tarima flotant col·locada directament sobre el rostoll i acompanyada de la música de Bach, la ballarina ens oferí una mostra del seu talent i de la seva força interpretativa. Una sensibilitat que posava la pell de gallina. La quarta proposta de la nit, fou la més espectacular, per l'escenografia que l'acompanyava i pel bon ofici dels seus intèrprets. Els gironins de la ***Companyia Deambulants*** ens oferiren una dansa aèria, penjats de cordes des de dalt d'una murada formada per cinc files de bales de palla circular, que il·luminades, servien de contrapunt i de referència estètica als cossos literalment volant que s'intercanviaven les posicions executant tota una sèrie de moviments acrobàtics realment espectaculars. La part final de la nit de divendres va correspondre als audiovisuals, al cinema d'animació, on es pogueren veure les propostes de ***Xinacittà Snacks*** i la música del ***DJ Freedom Cry Sound System.*** Encara que una mica desapercebut, per la foscor de la nit i perquè el públic no era el més afí a la corda del polític, el conseller José M. Rodríguez, també va passar per l'escenari nocturn.

Dissabte dia 27, el torn va ser per a la música en directe i per a la música electrònica a l'habitual escenari del safareig. Molta, molta gent a l'esdeveniment i certs problemes d'aparcament dels nombrosos cotxes. Amb el plat fort de la banda ***Lagartija Nick***, passaren per l'escenari: ***Rock'n'Press, Carroña, Tres setmanes i mitja, Polen Ricky A.K.A.*** i ***Godzilla's Son***, mentre que pel safareig els sons electròniccs s'apoderaven dels aventurers i addictes a aquesta música. La moguda acabà quan el sol ja havia fet acte de presència.

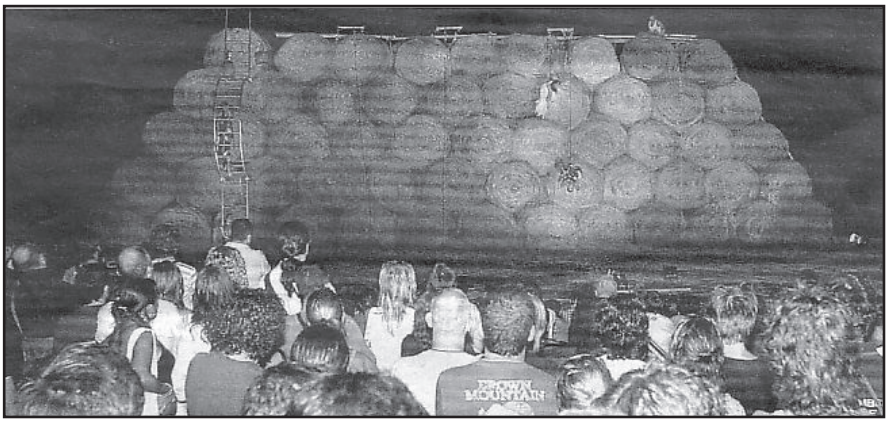

PREGÓ DE LES FESTES DE LA MARE DE DÉU 2004

Bon vespre a tothom.

Gràcies Sr. Batlle per convidar-me a obrir oficialment les festes d'enguany.

Amb aquest complim el 19è pregó, que també ja vaig tenir el privilegi d'encetar l'any 1986, al saló de plens de la Casa de la Vila, essent batlle Joan Quetglas Buñola –*Xeremia*-, que per cert repeteix com a regidor en la present legislatura.

Si amb aquell pregó es recordava la història dels cent cinquanta anys com a poble, amb aquest es vol fer memòria del que han estat les festes de la Mare de Déu els darrers cent anys.

Vet aquí que he considerat convenient dividir les festes del segle XX en tres fases: la primera, entre 1900-1960, on els habitants vivien exclusivament de l'agricultura i on el creixement demogràfic era constant fins l'any 1950, amb un important moviment migratori envers Amèrica del Sud, en el primer terç de segle; una segona fase, que abastaria els anys 1960-1980, amb molts de canvis dins de l'activitat econòmica i amb una pèrdua constant de població; i la tercera fase, entre els anys 1980 i el 2000, on es posa de relleu la diversificació econòmica, amb el predomini del sector de la construcció, així com un accelerat increment demogràfic difícil de quantificar oficialment, en què hi predominen equatorians i magrebins.

Les festes durant el segle XX han esdevingut paral·leles als canvis socials i econòmics. Així, fins els anys seixanta, els plats forts de les festes eren:

- l'Ofici solemne el dia de la Mare de Déu; amb l'assistència de les autoritats.

- les corregudes i joies al *Cós de Son Roig*: a peu, de resistència i amb bèsties.

- Dinar familiar, amb el plat fort de la porcella rostida al forn de llenya particular, i posteriorment a "*ca sa Fornera*", "*can Palleres*" o "*can Terès*".

- les revetlles.

- i, els focs artificials.

Fins l'any 1950, les festes es feien a la Plaça de Dalt i, des d'aquesta data a la de Baix. La plaça es tancava de murtra i cadires i, en el cas de la de Dalt, s'hi improvisava un cadafal.

Dies abans de les festes es collien figues a bastament per poder descansar els dies festius.

Als voltants de la Plaça s'hi posaven les cacaueteres: N'Aina, germana de n'Amador, després n'Amador –*dels cacauets*- i na Jaumeta, la seva dona, i, més tard en Josep Anglada –*maonès*-, enTomeu Ferriol –*des pou nou o de l'Havana*-, en Miquelet...

A la primera meitat de segle solien vendre "aigua amb neu". Conten, que el venia l'amo en Tomeu –*Llova*- i que quan n'hi mancava, hi afegia més aigua; més tard aparegueren el gelat, les ensaïmades i els "quartos". Les ensaïmades les feia en Xisco Bisbal i els "quartos" venien d'Inca. El gelat el preparava un inquero amb barres de gel: dues bombades de 20 litres i una de 12 litres.

L'Ajuntament nomenava anualment una Comissió de Festes. Així, l'any 1900, dia 2 de setembre, s'acorda en Plenari que el peó caminer comenci a espedregar els carrers de la població, amb motiu de les festes patronals. L'any 1904, l'Ajuntament fa una crida, a través d'una circular del Govern Civil, que a partir de dia 11 de setembre es començarà a aplicar la

Guillem Ferriol, batle aleshores, i el pregoner Bartomeu Pastor

llei i reglament del "descans dominical".

L'any 1906, amb motiu de la beneïda de la campana, de la que en foren padrins els germans Pere i Francesca Morell i Fontirroig, de son Roig, hi va haver festa grossa i un pressupost per a focs artificials de 35 pessetes.

L'any 1913 la vicaria ja havia passat a ser parròquia, amb un rector.

L'any 1919, acabada la Primera Guerra Mundial, arriba el telègraf a Maria i l'any 1921 l'electricitat, subministrada per Pere Gual Ribas, fins l'any 1958, en que passà a GESA.

L'any 1928, amb motiu de la inauguració de l'Escola de Baix, el poble comptà amb la presència de Jaime de Borbón i Miguel Primo de Rivera, president del Consell de Ministres.

L'any 1930 també hi va haver festa sonada amb motiu de la inauguració del Cambril de la Mare de Déu.

L'any 1932, la prosperitat econòmica del municipi propicià l'obertura d'una sucursal de la "Caja de Ahorros y Pensiones para la Vejez", que així es deia aleshores.

L'any 1933 les festes es programen els dies 7 i 8 a la Plaça Major (de Dalt) i el 9 i 10 a l'Escola Graduada de nins (de Dalt), amb motiu de la seva inauguració. A més, aquests anys, s'asfaltaren els carrers Quintanes i Gaspar Perelló, ambdós carreteres de la Diputació Provincial.

L'any 1940 el Gestor de les festes, Antoni Font Quetglas, s'hauria de posar d'acord amb el rector, i la Comissió organitzadora remetre el programa al Sr. Governador. El pressupost previst era de 492,45 pessetes i, a més, hi hagué distribució de bombetes de llum pels carrers.

A partir d'aquests anys s'imposarà la confecció d'un programa cívic religiós. Era rector mossèn Miquel Estades Lladó, arribat l'any 1945.

Alguns anys també hi va haver corregudes de bicicleta. L'any 1932 i 33 corria Francesc Molines –*Bisbal*-; i uns anys després Miquel Font –*Punxo*-. Feien voltes pel camí del Rafal.

El **pal ensabonat** sempre el solia guanyar n'Antoni –*Moixeta*-, casat amb una Maria –*Mallol*-.

Cada any les **xeremies** sonaven a l'Església i a la Plaça de Dalt, així com també la Banda de Música local que s'havia fundat l'any 1934, i de la qual l'any 1950, any de la seva

desaparició, n'era director Antoni Bergas.

L'any 1926 un secretari català Alfons Ferrerons Güell (secretari entre 1924-26), va promoure un equip de futbol a Maria. A l'estiu, dins son Roig, amb uns esterrossadors, després d'haver segat, s'improvisava un camp de futbol. Les porteries les feien a la fusteria de *"can Poll"*. Anaven a jugar a Petra, Muro, Santa Margalida... Formaven part de l'equip: en Pep –*Saig*-, porter, en Guillem –*Nofret*-, en Rafel –*Coc*-, en Tomeu –des *Casino*-, n'Antoni –de *Son Perot*- (fill de la criada), que jugava amb l'Europa de Barcelona, en Miquel Alzamora (mestre d'escola, de Palma), en Pedro –*Tranquil*-, en Miquel –*Moliner*-, en Pere Antoni –*Poll*-, n'Antoni –*Fiquet*-, un extrem com un llamp, segons el nostre informador l'amo en Tomeu –des *Casino*-, a qui vull agrair les seves aportacions.

Les corregudes a peu tenien com a premi: unes espardenyes, un paner, un capell, un pollastre..., que es penjaven dalt d'una canya. Destacaven en Bernat Capó (extern), en Guillem –*Nofret*-, en Miquel –*des pou nou*-..., com a locals.

Amb l'entrada a la batlia de Miquel Carbonell Vanrell –*Nepto*-, l'any 1942, qui més anys ha estat al front de l'Ajuntament (fins 1963), un total de 21 anys, es produeix un canvi en la ubicació i les festes passaran a la Plaça de Baix.

Amb la batlia de l'amo en Miquel -*Nepto*- arribarà a Maria l'eufòria de les revetlles. Malgrat la pèrdua de població en la dècada dels cinquanta, la gent que vivia a Palma compareixia a les festes patronals. La gent arribava a Maria amb el tren fins a Sineu o llogaven la camiona de l'amo en Joan –*des Carreró*-, que aleshores tenia la cotxeria a sa Verdera, on actualment hi ha "sa Nostra". Són els anys preturístics, quan a Maria es realitzaven unes de les millors revetlles de Mallorca. La plaça restava tancada i ben empaperinada. Les entrades es venien al bar de can Tomeu a través de la finestra. El venedor era n'Antoni "*Monserrat*". Molta gent recordarà les actuacions de l'orquestrina "Bolero", integrada per músics de l'Orquestra Simfònica de Mallorca. Aleshores era considerada la millor orquestra de sales de festa de l'Illa. Actuava a Tito's i Trocadero. Com anécdota, ens han informat, que venien amb una greixonereta i anaven a sopar a can Tomeu. El batle els convidava a tres botelles de licor lacrat i un pa de dos quilògrams a cada un, i això que eren dotze. Són també els anys dels "Clipers", conjunt català. Els carrers i la Plaça s'omplien de gom a gom.

Amb l'obertura de Plaça de Baix, que l'any 1950 apareix com a Plaça General Franco, i que l'any 1952 es nomena Plaça del Generalíssim, a més de les dues revetlles ja tenim un programa

ben ample d'actuacions: Banda de Música de Sineu, Aires Mallorquins del Pont d'Inca, corregudes a peu a la Plaça, focs artificials... Alguns anys també hi havia carreres de cavalls amb cabriol. Qui encara no recorda les actuacions de l'amo en Joan Estelrich –de *Deulosal*- amb el ben recordat cavall "Plantoso"?. L'any 1957 tenim documentat per primera vegada tir al plat.

Una novetat d'aquests anys cinquanta va ser el festival infantil amb l'amollada de globus, des de la Plaça, i que els al·lots seguien per tot el terme, fins que aterraven.

Les festes, com ha quedat exposat anteriorment, sempre acabaven amb focs artificials. Un any, en temps de l'amo en Miquel –*Nepto*-, quan tot estava preparat per l'amollada de coets, uns llubiners, per fer befa, els van encendre abans d'hora i el batle els va tancar a la presó fins la matinada; el municipal l'amo en Pere –*Boiret*- i la guàrdia civil els van detenir. L'any 1960 s'havia enrajolat la plaça d'abaix.

Però l'esclafit de les festes arribà els anys darrers de la batlia de l'amo en Miquel –*Nepto*-, el 1961 i 62, en què duia les festes Miquel Torelló Mas –*Joanet*-, i quan actuà dos vespres seguits Antonio Machín, per 22.000 pessetes, acompanyat per l'orquestra *Creación*. Conten que hi havia més de 3.000 persones. Eren els anys de les picabaralles amb Santa Margalida, que aleshores contractava Luís Aguilé.

Durant la batlia de Joan Ferragut Rossell –*s'Apotecari*- (1963-1970), anys que coincidiran amb l'eufòria de les discoteques i l'arribada del cotxe sis-cents, els joves ja compten amb altres indrets per divertir-se. Són els anys de l'obertura del "Rojo Vivo" a Can Picafort, i les revetlles comencen a decaure. Així i tot, els anys 1966 i 67 Antoni Font Carbonell –*Moixet*- tornarà contractar Antonio Machín. També actuaren la Banda de Música Inquense, Grupo 15, los Beta...

L'any 1966 es farà el I Homenatge a la vellesa per part de l'aleshores," Caja de Ahorros y Monte de Piedad de las Baleares", de la qual n'era director Bartomeu Inglada –*Frare*-.

Aquests anys, se seguia amb la tradició d'improvisar a l'estiu un camp de futbol. Aquests darrers anys serà a "*Son Poquet*", fins que els darrers anys de la batlia de l'*Apotecari* es comprà l'actual terreny de "*na Ferrera*", dels senyors de son Roig, avui nomenat *Sa Font*. L'any 1969 apareixerà el F.C. Mariense gràcies a les bones gestions de Mateu Cladera –*Vicari*, Jordi Pastor –*Perlito*- i Miquel Oliver Mas -*Catinc*-. Però el millor seguidor seguia sent Bernat –*Currillo*-, que arribava a fer tantes corregudes com els mateixos jugadors, repetint tot el temps "vamos".

La dècada dels setanta coincidirà amb el millor futbol a Maria, amb equip a 2ª Regional, juvenil, infantils... Són els anys que per Maria passaren equips com l'Alcúdia, el Llucmajor, la Colònia de Sant Jordi, l'Artà, l'Escolar de Capdepera, el Xilvar... El Mariense comptarà amb peces fonamentals com Andreu –*Clai*- de Muro. L'amo en Toni Morei – es *fuster*-, l'amo en Joan Barceló -*Murero*-, en foren presidents

La construcció del camp d'esports s'inicia en temps del batle Simó Garau Matas –de *Montblanc*- (1970-79). De la seva època també és el nou edifici de la Casa de la Vila i l'asfaltat de camins de fora vila.

Aquests anys també es crea el Club Ciclista de Maria. Així, les bicicletes, el futbol, el tir al plat i als coloms, els escacs... omplien bona part del programa de festes. Així i tot, la Comissió de festes, uns anys amb Antoni Font –*Moixet*- i Josep Vanrell –

Rumbo- i d'altres amb Miquel Tugores Mas –*Blaiet*-, conservaven, amb alts i baixos vives les revetlles.

L'any 1971 la Companyia de Xesc Forteza escenificà "Ninet i un senyor de Mallorca", l'any 1972, el Tele-Club de Sineu posava en escena "L'amon Sion".

L'any 1973 una gran verbena amb els Romantic's, Toni Frontiera, Margaluz i el plat fort, Emilio José, guanyador del Festival de Benidorm amb la cançó "Soledad", ompliren el poble. Aquest darrer, davant l'èxit obtingut, repetí l'any 1976 amb els Grecos, Talaiots i els Pokers. Al mateix temps Xesc Forteza seguia divertint al poble amb la comèdia "*Prou de sexe, som de dretes*". L'any 1975, el Tele-Club de son Macià posà sobre l'escenari "*Ca Nostra*" de Joan Mas.

A partir de 1977 un grup de joves del poble comencen a reivindicar unes festes més populars, més participatives, així com també uns programes en català. Amb l'arribada de la democràcia a l'Ajuntament i sent batle Miquel Oliver Gual –*Catinc*- (1979-83), hi ha un intent de canvis per part de l'equip de govern, aleshores d'UCD, però sense comptar ni amb la participació dels joves, ni amb el partit de l'oposició (PSOE). Un grup de joves, amb la il·lusió de què es produís un canvi dins les festes, suggeriren a l'Ajuntament la inclusió d'un campionat d'Escacs, un certamen de fotografia, un cicle de conferències, un passacarrers, així com l'edició d'un número extraordinari de la revista de l'agrupació local de l'Obra Cultural Balear, de la qual, fins l'any 1979, se n'havien tret al carrer quatre números.

A partir de la dècada dels anys vuitanta amb la Societat de Caçadors "Sa Guàtlera", el Motor Club "Cop de Gas", el Club Ciclista, el Club d'Escacs, l'Agrupació de Balls Mallorquins promoguda per Aina Pastor –*Paca*- i Pere Castelló –*Corralí*-, posteriorment "So de castanyetes", la Banda de Cornetes, promoguda per Tomeu Ferriol –des Pou Nou- i Pere Fons –*Rector*-, el Grup d'Esplai "Es Rebrot", l'Escola de Música, l'Agrupació Fent Carrerany..., i ja des de fa deu anys R'N'Rostoll, els programes festius, com és el cas d'enguany, poden arribar a tenir una durada de quinze dies.

També en els darrers anys el **sopar popular** a la Plaça ha esdevingut una acte participatiu i ben consolidat, que atreu a mariandos i externs.

Durant els anys de govern socialista de Rafel Oliver Mas –*Catinc*-, i de la mà del Club de Gas i d'Antoni Mas Negre, s'inclourà en el programa de festes una passejada per conèixer el terme municipal, a peu o en bicicleta. També durant la primera legislatura dels socialistes, s'iniciarà amb un gran èxit de participació la primera fira "el Baratillo del Pla", que es converteix en una perllongació de les festes.

També alguns anys, les corregudes al *Cós* van ser substituïdes per exhibicions d'arades i tractors. Fins i tot algun any s'improvisà una plaça de toros.

Així que d'aquell poble pagès, que fins a la dècada dels anys seixanta havia conservat una bona fama de posseir bones revetlles, bons melons, tomàtigues d'enfilar i alls, només ens queda el record històric.

Amb els canvis socials i econòmics de les darreres dècades, les festes han perdut el sentit d'antany. Els jornalers, missatges, etc. ja no es lloguen en temps de la Mare de Déu, dels missatges. Moltes d'aquelles feines ja són records; i les festes difícilment podran tornar a tenir l'esperit dels anys cinquanta i seixanta, quan don Miquel Estades Lladó –

Sábado, día 8

A las 18 horas - Gran variedad de juegos infantiles, carreras pedestres y otras distracciones en la calle de Bernardo Quetglas, con premios en metálico y artículos diversos.

A las 19.- Carreras de cintas para motociclistas en las calles que circundan la Plaza.

A las 23.- GRANDIOSA VERBENA en la Plaza del Generalísimo con la actuación del famoso cantante

Antonio Machín y su orquesta

alternando con la renombrada orquesta

CREACION

con su cantante Jaime Riera y su guitarra eléctrica.

A las 2 de la madrugada.- Suelta de un vistoso castillo de fuegos artificiales a cargo del acreditado pirotécnico de Lloret de Vista Alegre, Sr. Jordá.

d'Esporles-, convidava per les festes a tots els capellans nadius i externs, que havien participat a l'Ofici Solemne, a un dinar a la rectoria. Cada any solia venir un predicador rellevant, com solia dir don Miquel, dels que "feien retxa". L'any 1956 va ser predicador, el canonge Bruno Morei, de *Ca l'Abat*.

També, la "bandera que fa fideus", que una setmana abans anunciava les festes, atreia els nins que, astorats, contemplaven, des de la Plaça de Dalt, com l'Escolar Major hissava la bandera blanca a dalt de l'Església, sobre el portal de les dones; era el senyal de l'arribada de les festes.

Amb la vinguda de la democràcia i sobretot, a partir dels anys vuitanta, les festes han sofert canvis considerables. En els darrers anys són les diferents associacions del poble les que s'encarreguen d'ajustar un extens programa d'activitats. Totes hi volen tenir participació: unes demanen més actes culturals, altres més activitats infantils, unes terceres més activitats esportives...

Així, podem dir que des de fa deu anys les festes comencen a finals d'agost amb el festival del "rostoll" i acaben el darrer diumenge de setembre, amb la fira. Un calendari d'un mes de festes, en el qual els darrers anys també s'hi ha afegit la Societat de Caçadors.

Aquests vint-i-cinc anys de democràcia, que avui es volen recordar, també ens han deixat un rècord històric difícil de batre. Amb 25 anys i només sis legislatures, i poc més d'un any de la que fa set, ja hem tingut 8 batles, i això que un d'ells, Rafel Oliver Mas –*Catinc*-, romangué més de vuit anys al capdavant de la Casa de la Vila. I encara més, en la legislatura de 1987-91 estigueren al front de l'Ajuntament els quatre caps de llista: 1 d'UM, 1 d'IM, 1 del PSOE i 1 del PP. A Maria sí que és ben certa aquella dita popular que diu "mai moren batles". En la present legislatura, i quan només portam un poc més d'un any, començàrem amb un batle del PSOE, l'actual és d'UM i el proper sembla que serà del PP.

I ja per acabar, i donar pas a la commemoració dels 25 anys d'ajuntaments democràtics, esperem que aquestes pinzellades sobre la història de les nostres festes hagin distret els més grans i no avorrit de més els joves.

Autoritats, mariandos, bona nit, molts d'anys i que la festa continuï.

Moltes gràcies.

Maria, 7 de setembre de 2004.

Bartomeu Pastor Sureda

SA XERRADETA A SES TARRAGONES AMB...

na Miquela i na Rosa,

"Amigues del poble Saharaui".

Fa un grapat d'anys que a l'estiu veiem nins "diferents" als nostres, més morenets, que volten amb bicicleta pel poble, juguen per la plaça i se diverteixen per Maria; aquests infants són saharauis, nins del Sàhara, que (per circumstàncies polítiques, des que el seu territori, fa una trentena d'anys, a la mort de Franco, en ser abandonat a la seva sort pels espanyols, va ser annexionat pel Marroc) han de viure exiliats a uns camps de refugiats en condicions infrahumanes. Gràcies a l'*Associació d'Amics del Poble Saharaui* aquests infants poden sortir del desert i venir a Mallorca a passar dos mesos de vacances en pau.

Les responsables a Maria de l'Associació d'Amics del Poble Saharaui són na Rosa i na Miquela, dues incansables activistes que aquests dies de fira heu pogut veure davant la seva paradeta, mostrant a tothom que s'acostava la realitat terrible del poble saharaui. Per conèixer un poc més de prop la seva tasca, hem fet aquesta xerradeta, que ha estat prou interessant.

Per començar vos podríeu presentar, les dues sou "nores" de Maria, no vàreu néixer a Maria, però hi viviu i creim que ja vos sentiu marieres.

R.- Jo som na Rosa Alcover Colom, nascuda a Sóller i vaig viure a Valldemossa, on encara hi viu la meva família, i des de fa 4 anys visc a Maria de forma permanent. Estic casada amb en Biel "Mancorer" i tenim 3 fills i a l'estiu un ninet saharaui. M'agrada molt Maria i estic encantada de viure-hi.

M.- Jo som na Miquela Riutort Company, nascuda a Petra i fa 21 anys que visc a Maria i me consider mariera, casada amb en Joan Gual "Puro", tenim dos fills, en Joan i en Miquel i un saharaui d'acollida que viu durant l'hivern amb nosaltres i estudia a l'institut de Sineu, ara és al Sàhara i durant l'estiu n'hem tengut un que ja havia estat a ca nostra l'estiu passat.

Na Miquela Riutort Company

Na Rosa Alcover Colom

Vols dir que durant l'hivern has tengut un nin i ara a l'estiu un altre?

M.- Sí, i durant la primera setmana de setembre els tendrem tots dos. Ha estat un cas puntual que no tornarem a repetir, perquè és molt pesat i nosaltres també necessitam desconnectar un poc. Enguany ha esta un cas curiós, ja que el nin que vàrem tenir l'estiu passat se va rompre el colze els darrers dies abans de marxar, el vàrem operar i se'n va anar cap al Sàhara. Quan na Rosa va visitar els campaments aquest hivern el va veure i me va dir que tenia el bracet ben igual, que tenia febre i no estava bé i aleshores vàrem decidir tornar-lo dur a casa durant l'estiu i fer-li la rehabilitació a Mallorca, ens sentíem amb la responsabilitat que ja que s'havia romput el braç amb nosaltres, ajudar-lo a curar-se.

Però la sorpresa va ser que quan va baixar de l'avió i va venir cap a nosaltres li vaig dir Absalham com està el braç, i el va alçar i moure com si res, el tenia perfecte, però ja el teníem aquí i ha passat l'estiu a ca nostra.

Com vàreu entrar en contacte amb aquest grup d'amics del Poble Saharaui?

R.- Fa uns 4 anys una cosina meva en va tenir un i el vaig conèixer, va venir uns dies per Maria i vaig decidir acollir-ne un, estiu que va venir al davant. Per problemes personals la meva cosina no podia seguir acollint-lo el proper any i vàrem decidir acollir-lo a ca nostra, però no va poder venir ell i ens varen enviar en Faidath i ha estat 3 estius a ca nostra.

M.- El meu cas va ser més curiós, jo faig feina als serveis socials de la Mancomunitat del Pla, i a vegades n'havíem parlat a la feina d'acollir infants en règim d'acollida i sempre els havia dit que no volíem nins de famílies d'aquí amb problemes. Però ells sabien que a mi

m'agradaven els infants i un vespre de fa tres anys, a les 12 de la nit me varen telefonar per veure si volia acollir un nin saharaui durant l'estiu, però els havia de contestar tot d'una. Jo li vaig dir que en aquelles hores en Joan dormia i els meus fills no eren a ca nostra, i jo no podia decidir tota sola; n'havíem de parlar amb la família. I em va tornar dir: *—D'aquí a una hora m'has de contestar*. Jo vaig parlar amb en Joan i amb els nins i vàrem decidir acollir-lo i quan vaig telefonar a l'assistenta social per dir-li que sí, me va dir demà a les nou del matí heu de venir a cercar-lo.

Va resultar que aquest nin l'havia acollit una família de Porreres que tenia un nin de 4 anys i quan va veure que el saharaui en tenia 12, no el varen voler i l'hi havien de cercar casa urgent. Així va arribar en Mamhud a ca nostra i hi va estar 2 estius i enguany ha estat tot l'hivern escolaritzat a Mallorca a través d'*Escola amb Pau*.

Els trens nins que han estat a Maria, aquest estiu: en Mulay, n'Abdelsalham i n'Al-Faidad

Què és això d'*Escola amb Pau*?

M.- Són dos projectes totalment diferents, hi ha l'*Associació d'Amics del Poble Saharaui*, que duu els infants a passar les vacances d'estiu i *Escola en Pau*, que són nins que vénen a estudiar a Mallorca i hi passen l'hivern.

Quines edats tenen els que vénen per estudiar?

R.- A partir de 8 anys ja poden venir. Normalment són infants que han vengut a passar les vacances i després la família acollidora el reclama per poder venir a estudiar. En Faidath que ha estat un parell d'estius a ca nostra, ara li hem arreglat els papers i segurament pel novembre ja vendrà per viure aquí i estudiar.

És fàcil això d'arreglar els papers per acollir aquests infants?

Els infants que vénen de Vacances en Pau duen un passaport col·lectiu, i quan venen per Escola en Pau ja han de venir amb el seu passaport individual i és més complicat, duen un visat de 10 mesos i estan aquí de setembre fins al juny.

Na Rosa i la família, durant una visita als campaments de refugiats

Heu parlat de visites als camps de refugiats, són regulars aquestes visites?

R.- Sí, normalment s'hi sol anar pel pont de la constitució al mes de desembre i per devers Pasqua; generalment hi solen anar les famílies que han acollit infants i ens allotjam a ca seva.

Hi heu anat vosaltres als camps de refugiats?

R.- Sí, jo dues vegades i na Miquela un pic.

I què tal l'experiència?

R.- Molt bé, fantàstica, és una experiència que la recoman a qualsevol persona, encara que no hagi tingut infants acollits a ca seva.

On són els campaments que visitàreu?

Nosaltres vàrem anar a Tinduf, que està situat dins Argèlia, molt a prop de Mauritània.

Com s'adapten aquests infants a la vida diària a ca vostra?

R.- Depèn dels infants; n'hi ha que ja han anat a Mauritània i han vist escales, aigua corrent i parlen un poc d'espanyol. Però n'hi ha que no han sortit mai dels campaments i no han vist mai una escala. Amb el menjar també hi ha més problemes amb uns més que amb els altres, però poc a poc te'n surts.

Vos donen una sèrie de normes o comportaments que heu de seguir amb ells per poder acollir aquests infants?

M.- Sí, has d'ésser molt respectuós amb els seus costums com el menjar i amb la seva religió. Aquests infants no tenen cap norma de comportament i un hàbits alimentaris ben diferents dels nostres.

R.- Heu de pensar que ells quan són aquí entren i surten de les cases sense dir res, no hi estan acostumats ja que a ca seva no tenen porta. Per menjar no utilitzen coberts, mengen amb les mans i mengen molt aviat, ja que allà posen un plat gros damunt la taula i mengen tots junts i el que bada no menja.

La millor manera d'entendre el seu comportament és anar a visitar els campaments de refugiats i aleshores pots entendre perfectament la seva manera de comportar-se.

Quan d'infants hi ha a Mallorca que segueixen els estudis?

M.- N'hi ha 35 a Mallorca i dos són a Maria, en Mulai que està a ca na Maria Ferriol i en Mamhud que està a ca nostra i aquest hivern na Rosa en tendrà un.

Una escola al campament de refugiats

Com se seleccionen aquests al·lots; qui diu qui són els que poden sortir, la seva família o des d'aquí podeu reclamar un al·lot concret?

R.- Primer de tot ha d'ésser el nin que estigui disposat a venir, a Mallorca o a un altre indret, seguidament la família hi ha de donar el consentiment, ja que normalment les famílies estan interessades que els seus fills vénguin, ja que així estudien i així tenir una boca menys per mantenir. Normalment quan vénen per estudiar són infants que ja han vengut de vacances i la família que l'ha acollit a l'estiu el vol tenir i el reclama per que vengui a estudiar.

Hi ha límits d'edat per poder venir?

R.- No, però normalment vénen de petits a fer estudis de primària, ja que duen un retard i s'han d'adaptar a l'idioma; però després poden quedar fins a la universitat si tenen casa i els estudis els van bé. N'hi ha que van a Cuba i hi estan 15 anys o van a Rússia, Bulgària, Alemanya, Suïssa, etc.

També poden fer formació professional i si després troben feina aquí poden quedar a fer-hi feina.

M.- És molt difícil per aquests al·lots dur aquesta vida, ja que aquí se troben molt bé, però hi ha una cosa que nosaltres no els podem donar, la seva família, son pare i sa mare són allà i els enyoren. Per això és molt important que els nins vulguin venir, que no vénguin pressionats per la família.

Les famílies els pressionen perquè vénguin?

R.- Sí, molt. Heu de pensar que se lleven una boca i donen un futur al seu fill i una bona salut, ja que aquí estan controlats i tenen tots els metges que necessiten, però així i tot els pares passen molta de pena i els enyoren molt, se telefonen molt.

Heu dit que les dues heu visitat els campaments; quan hi anàreu, què trobàreu de la seva manera de viure, què els manca?

M.- Allà no tenen res, viuen al desert dins *"haimas"*, que són tendes de campanya molt grosses. No tenen res material, però són molt més feliços que nosaltres.

I de què viuen?

De l'ajuda humanitària. Allà no hi ha res. Fa 30 anys que viuen de l'ajuda humanitària.

Tenen aigua potable?

Fins fa ben poc no en tenien, ara tenen uns dipòsits de 500 litres que els l'omplen cada setmana. Argèlia els subministra aquesta aigua i quan l'han acabada si en volen més l'han de comprar.

Na Miquel durant la seva visita a Tindouf

Com viuen el conflicte, tant els infants com els majors i quina solució hi veuen?

M.- En Mamhud quan va arribar tenia molta de confiança que això se solucionarà, però quan ja fa un temps que són aquí veuen la realitat i obren els ulls i veuen que

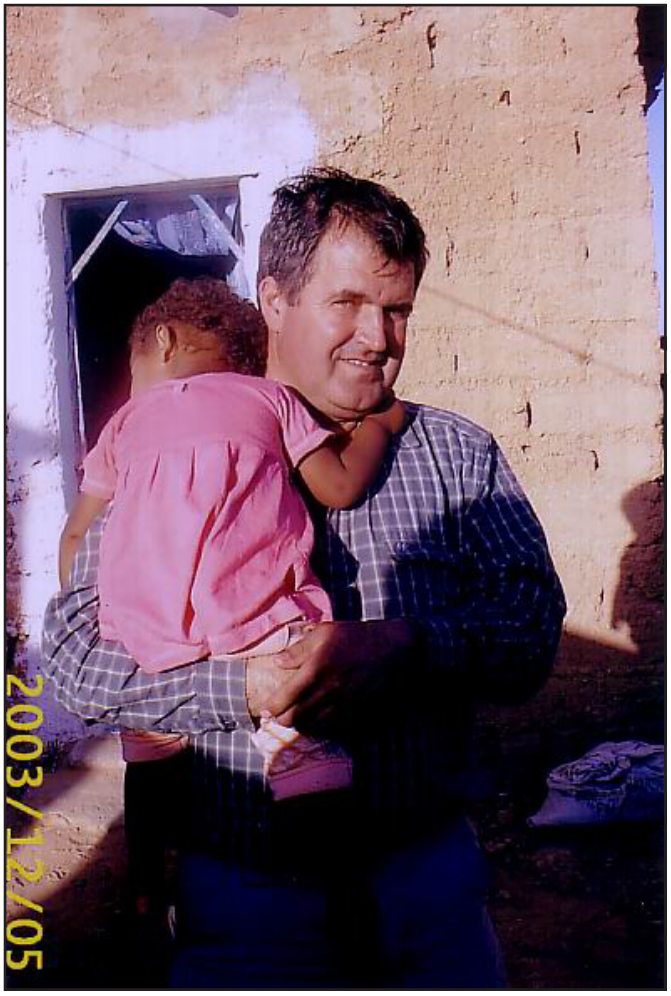

En Joan té en braços una nineta als campaments de Tindouf

des d'aquí no se fa res per solucionar el conflicte.

R.- El que passa és que ja hi ha molta de gent amb estudis universitaris que estan dins els camps de refugiats i no fan res més que qualque "xapuça" i estan molt cremats d'aquesta situació. Estan resignats i cremats, molt cremats.

A qui donen la culpa d'aquesta situació, que després de 30 anys no s'hagi resolt el problema?

R.- Jo don la culpa al Marroc i a Espanya principalment, però també França i Estats Units, tothom hi està implicat.

M.- Ningú vol donar la primera passa, en Zapatero ho va dir públicament que ell no seria el primer a tirar la pedra per solucionar aquest conflicte.

No volen renunciar a la seva terra?

M.- No hi volen renunciar i molt bé que fan.

R.- Ara hi comença a haver petites reunions i potser avancin qualque passa, jo crec que possiblement acabi amb una autonomia. El gran problema és que davant la costa del Sàhara, del seu territori, hi ha les grans reserves de pesca i el Marroc no hi vol renunciar.

Els nins ho tenen molt clar, diuen que els seus pitjors enemics són França i els Estats Units per deixar fer, i Espanya per no haver resolt el problema fa 30 anys. Als campaments hi ha gent gran que té carnet d'identitat espanyol i qualcun que cobra la jubilació d'Espanya.

Quanta gent hi viu als campaments?

M.- 170.000 persones i estan dividits en quatres zones dins el mateix campament, que són els seus territoris originals, les seves quatre províncies.

En què consisteix l'ajuda humanitària?

R.- 1 botella de butà petita cada mes, arròs, sucre, té, farina i llenties. Ara no fa molt va sortir una caravana de Mallorca amb 25 tones de menjar.

M.- Els arriba molt poc menjar, tots els infants menors de 5 anys estan desnutrits. Hi ha una nina de 5 anys a Mallorca i duu la roba d'infant de 3 anys. N'Absalham ha arribat aquest estiu i pesa 25 quilos, quan se'n va anar l'any passat pesava 25 quilos i ha crescut 3 o 4 centímetres.

Tota l'ajuda humanitària, sol arribar al seu destí?

M.- Sí, arriba als campaments i a més se sol repartir entre tots.

Quina és la moneda oficial als campaments?

R.- El dinhar argelí.

Ja fa més d'una hora que xerram i s'acosta la cambrera amb el sopar. Mentre transcrivim la xerradeta per l'auricular se sent: "*una de sípies, costelles...*" i ens aturam una estona per sopar i parlar d'altres coses, encara que la conversa segueix amb el mateix tema. El temps que sopam intentam arreglar el món i miram fotos que han duit na Rosa i na Miquela dels seus viatges als campaments del Sàhara.

Ja ens han duit els cafès i aprofitam per seguir la conversa.

Aquí podeu apreciar l'aridesa de la terra

Quin contacte tenen entre ells els nins que vénen a Mallorca al llarg de l'estiu?

R.- Tenim un parell de festes a diferents pobles i se veuen, a la festa de Maria estaven convidats tots els infants saharauis i les famílies que els acollien.

I els que vénen per estudiar, com s'ho munten?

M.- Amb aquests feim una trobada cada mes, en diumenge. Ens reunim a un lloc i duim pa taleca i compartim entre tots els menjar. És un moment meravellós, per nosaltres i per a ells, ja que és l'únic moment que tenen d'estar entre ells i fan una pinya i passen tot el dia junts xerrant i jugant, és un dia meravellós.

R.- N'hi ha que s'han fet amics a Mallorca i no se coneixien i han fet una gran amistat.

De la vostra experiència amb la visita als camps de refugiats, hi ha diferència entre l'educació dels nins i les nines?

M.- Sí, se nota un poquet. Amb les nines que vénen aquí també se nota, les nines són més reservades, molt tímides, són molt tancades. Però no és el mateix que els marroquins , ells també són musulmans però diferents dels marroquins. Per exemple les nines saharauis trien elles el que ha d'ésser el seu home i després sa mare dóna el consentiment, no és son pare qui li tria l'home.

Quin paper té la dona dins el funcionament de la família?

R.- La dona és la que duu el maneig, ja que els homes van i vénen. Qui firma les autoritzacions per venir i respon del fill són les mares.

Les famílies són molt nombroses, tenen molts de fills?

R.- Vuit o nou. Els homes, quan la dona ja no serveix, deixen la casa, les cabres, la dona i els fills i se casen amb una de més jove, però segueix tenint el contacte amb els fills de l'anterior matrimoni.

M.- Tenen molts de fills perquè allà no hi ha paga de jubilació i els fills són els que se fan càrrec dels vells, i com més fills tens millor estàs en ser vell.

R.- Ells no entenen com és que aquí hi ha vells que estan tots sols, que van a centres de dia o residències, allà no n'hi ha ni per vells ni per infants. Els joves se fan càrrec dels vells i si un nin queda sense pares sempre hi ha familiars que se'n fan càrrec.

Els canvia la manera de pensar quan han estat per Mallorca?

M.- Amb el temps els canvia un poc, també depèn dels nins. El que jo he tengut aquest hivern, ha estat 8 mesos aquí i no ha canviat, és un nin molt religiós i molt enyoradís i ho ha passat malament enguany per adaptar-se. Abans d'anar-se'n me va dir que enyoraria molt la dutxa i quan va arribar l'hi havia de ficar a la força i ens havíem de barallar per dutxar-se.

I la previsió d'aquests infants és fer tot l'ensenyament a Mallorca?

M.- Sí, si pot i vol, fins que acabi els estudis universitaris.

Ja s'ha fet tard i la conversa és molt agradable, però hem d'anar acabant, voleu dir alguna cosa que no s'hagi dit?

Ens agradaria que hi hagués més gent de Maria que s'animàs a acollir infants saharauis, és una experiència molt agradable i la satisfacció és més gran per a nosaltres que per a ells.

Com ho ha de fer una persona que vulgui acollir un infant?

Que se posi en contacte amb nosaltres i li donarem tota la informació i l'ajudarem en tot el que puguem.

Després d'aquesta interessant xerrada, a la qual també ens ha acompanyat na Joana Maria Oliver, hem conegut un poc més qui són i d'on vénen aquests infants morenets que juguen i viuen entre nosaltres, i ja ho sabeu, si voleu acollir-ne a ca vostra no ho dubteu, posau-vos en contacte amb na Rosa o na Miquela i vos ajudaran en tot.

Toni Fiol, Joan Gelabert i Miquel Morey

Moment de la xerrada, mirant les fotos aportades per na Rosa i na Miquela

BULLIT DE NOTÍCIES

S'HA PERDUT UNA COTORRA

Més d'un marier ens ha fet saber, amb un cert somriure quan ens ho deia, la sorpresa que se'n dugueren quan a començament d'aquesta passat mes d'agost sentiren en Miquel "Estanyer"fent una crida dient poc més o manco que qualcú havia perdut un "ocell cotorra" i que s'agrairia que se'n donàs noves si qualcú el trobava o l'havia vist, ja que el seu propietari la tenia molt gelosa. A pesar de l'aclariment que allò que s'havia perdut era un ocell, el somriure de la gent que escoltà la crida devia contrastar i molt amb la preocupació del seu angoixat propietari que no estava per massa bromes amb la fugida de la "ditxosa" cotorra.

LES CRIDES D'EN M IQUEL, *"ESTANYER"*

En Miquel "Estanyer", el nostre particular i únic transmissor de crides que queda a Mallorca, el nostre saig actual, ha estat notícia, ja que la seva feina tan especial i ara tan valorada sortí a la premsa illenca. L'endemà mateix fou la televisió qui es posà en contacte amb ell i li va fer una entrevista que sembla que fou emesa per IB3. No cal dir que en Miquel estava tot joiós del cas que li feren i així aho manifestava a tothom que s'aturava a dir-li que havia vist el reportatge.

FEBRE CONSTRUCTORA A MARIA

Si un fa una volta per Maria es trobarà que ara, com mai, hi ha una gran quantitat d'obres en marxa. I ja no es tracta només d'arreglar o reformar cases velles o antigues, feina que se sol fer a l'estiu, sinó d'obra nova, de construcció nova molta d'ella, duita a terme per constructors de fora poble. N'hi ha prou de veure les que s'estan duent a terme a les diferents entrades del poble: per Ariany, o per Sineu, més de les que estan anunciades amb altres cartells. També corre la veu que darrere l'església es prepara una gran operació immobiliària, amb capital forà, destinat al mercat purament comercial. Potser ja seria hora que des de l'Ajuntament es marcàs quin ha de ser el creixement del poble, fet per la gent del poble i evitar que Maria es convertesqui en un poble a especular en qüestió d'habitatges.

FELICITACIONS A COMPTE DEL CONTRIBUENT

La gent de Maria que fa festa està rebent a ca seva, duit per algun operari de l'Ajuntament, una carta on se'l felicita pel seu sant. Aquesta pràctica absolutament qüestionable no deixa de ser un intent de fer proselitisme polític a costa dels doblers de tots els ciutadans i respon a una pràctica política que fins ara pareixia fora de les maneres d'entendre la vida política de les forces presents al nostre consistori. Posats a fer perquè no es felicita la gent que es casa, la que se separa, la que té un fill, la que aprova el curs amb un notable, la que té un cotxe nou, etc., etc.

UN NOU PARTIT POLÍTIC A MARIA?

La darrera setmana d'agost un mitjà de comunicació va treure una notícia breu, en forma de titular, on s'insinuava que per a les properes eleccions es presentaria un nou partit polític municipal i que els promotors eren un ex-batle i un ex-regidor del PSOE. Immediatament la gent començà a especular sobre l'origen de la notícia, la seva intencionalitat i la possibilitat que això s'arribi a materialitzar a les properes eleccions. Les apostes tenen diversos noms, des d'un ex-batle recent, fins a un ex-batle de fa ja una quinzena d'anys, però ningú no està segur d'encertar-la. Allò que hagi de ser, si és que s'arriba a concretar, ja serem a temps de veure-ho. Com més serem, més riurem.

S'ASFALTEN EL CAMÍ DEL RAFAL NOU I EL DE LA FARINERA DE CAN BURGUET

A finals d'aquest passat mes d'agost una pala ha arreglat ja el primer tram del camí del Rafal Nou, fins a les cases de l'antiga possessió. Darrere la palera que ha eixamplat considerablement la calçada un camió ha procedit a posar una primera capa de quitrà i de grava. Esperem que l'asfalt continuï fins al final del camí i que no s'aturi on havia arribat el darrer dia d'agost. I que els clots que hi havia, quedin tapats. També no estaria gens

BULLIT DE NOTÍCIES

malament que es fessin les síquies netes, i així si plou una mica el camí no es convertirà en un torrent. Igualment s'ha asfaltat el camí de la farinera fins al camí de Deulosal

CAPSES DE FUSTA PER "AMAGAR" ELS CONTENIDORS DE FEMS

Si el que es volia fer era dissimular els contenidors de fems situats enmig del poble, la solució, a part d'una estètica discutible, no acaba de funcionar. Sembla que tenien una porteta al davant que s'havia d'obrir per poder dipositar les bosses de fems dins els contenidors situats al seu interior. A l'hora de la veritat la gent, el que feia era tirar les bosses pel damunt de la porteta de la caseta i la brutor s'anava acumulant sobre els contenidors i pel terra. I la solució trobada és molt semblant a aquella que eliminà el punt verd del costat del camp de futbol perquè la gent no respectava ni l'horari ni les coses que s'hi podien dipositar, o aquella que va fer eliminar l'escala de la plaça del mercat perquè els joves s'hi reunien i l'embrutaven. Així que, fora porta i s'ha acabat el problema. O no, ja que l'efecte que fan els contenidors és semblant al d'abans, ja que es veu com sobresurt la brutor i com s'acumula pel terra. Fa falta molta pedagogia per part de les autoritats i una certa contundència a l'hora d'exigir a la gent que sigui més responsable.

MÚSICA A HORES INTEMPESTIVES, BRUTOR I LLAUNES PEL TERRA

Algunes persones ens han dit que parlem del tema dels renous i de la música a tothora i a tot volum que determinats nouvinguts, especialment sud-americans, tenen en funcionament. Igualment treuen els fems al carrer a qualsevol hora de dia i a més en haver begut les seves llaunes de cervesa, van a parar al terra o al solar del costat del lloc on es reuneixen. La solució és igual que abans, fer-ne pedagogia i fer-los arribar la conveniència d'un bon veïnadatge, que passa per respectar escrupolosament els horaris de descans de la gent i els costums de la gent del poble. Tot això requereix unes bones dosis de tolerància i de respecte mutu que no s'hauria de perdre en cap moment. No estaria gens malament un ban municipal o una carta adreçada a cada casa de Maria recordant quatre normes elementals de convivència i respecte.

DEMOGRAFIA

ENS HAN DEIXAT:

Antònia Mas Vanrell ens deixà el passat dia 26 d'agost a l'edat de 97 anys. Vivia al carrer Major, número 49.

Antoni Bergas Soler va morir el passat dia 28 d'agost a l'edat de 88 anys. Vivia al carrer de Ses Venes, número 10

Bernat Bergas Mas va morir el passat dia 31 d'agost a l'edat de 94 anys. Vivia al carrer Alexandre Rosselló, número 4.

Que descansin en pau

BENVINGUTS:

Mohamed Hadachi Hmidach va néixer el passat dia 4 d'agost. És filla de El Mokhtar Hadachi Hadachi i Fatiha Hmidach.

Cristhian Anthony Chamba Zumba vingué al món el passat dia 12 d'agost. Els seus pares són Cristhian Adriano Chamba Castillo i Celinda del Carmen Zumba Aguilar.

Jaume Bauzà Bergas va néixer el passat dia 28 d'agost. Els seus pares són Jaume Bauzà Ferriol i Catalina Bergas Darder.

Enhorabona als pares i demés família

JA L'HAN FETA:

Esteve Vanrell Ramon i Maria Àngeles Salvà Torrens es casaren el passat dia 6 d'agost.

Que el vostre amor no acabi mai.

TELÈFONS D'INTERÈS:

AJUNTAMENT	971525002 (FAX)	971525194
BIBLIOTECA		971525688
UNITAT SANITÀRIA (cita prèvia)		971525594
APOTECARIA		971525020
ESCOLA DE DALT (telèfon i fax)		971525083
ESCOLA DE BAIX		971525252
LOCAL TERCERA EDAT		971525564
PARRÒQUIA		971525033
GESA INCA: AVARIES		971880077
BOMBERS		085
HOSPITAL MANACOR	Informació	971847000
	Urgències	971847060
	Cita Prèvia	971847100
AMBULATORI D'INCA		971502850
URGÈNCIES A TOTA L'ILLA		061
SON DURETA (Centraleta)		971175000
AMBULÀNCIES S.S. (Inca)		971502850
AMBULÀNCIES		971200362
RECAPTACIÓ TRIBUTS CAIB (Inca)		971505901
ADMINISTRACIÓ D'HISENDA (Inca)		971505150

HORARIS:

AJUNTAMENT:
de 8'30 a 15 hores.
APOTECARIA:
Matí: 9 a 13 hores.
Horabaixa: 16'30 a 20'30 hores.
UNITAT SANITÀRIA:
de 9 a 15 hores.
BIBLIOTECA:
(Juliol i Agost) Dilluns a divendres:
de 10 a 12 hores
LÍNIA MARIA-PALMA:
Sortides Maria: 7:30, 11:10, 15 i 18 hores.
(Diumenges, 7:30 i 15 hores)
Sortides Palma: 9, 13:15, 16:30 i 19:45 hores.
(Diumenges, 9 i 19,45 hores)
LÍNIA INCA-MANACOR:
Cap a Manacor: 12'30 i 19'55 hores.
Cap a Inca: 9'40 i 18'50 hores
LÍNIA MARIA-HOSPITAL-MANACOR:
(De dilluns a divendres)
Sortides Maria: 7'55, 10'30 i 14'45 hores
Sortides Manacor: 11'05, 13'35 i 18 hores

PUNT D'ATENCIÓ CONTINUADA DE SINEU:
Polígon de Sineu

- Per demanar hora al servei de Pediatria heu de cridar de 8 a 14 hores al **855043**
- Per urgències, a partir de les 15 hores heu de cridar al **520203**
- Preparació pel part, postpart, control de gestació i informació sobre anticonceptius heu de cridar al **236624**

El temps

MES DE JULIOL

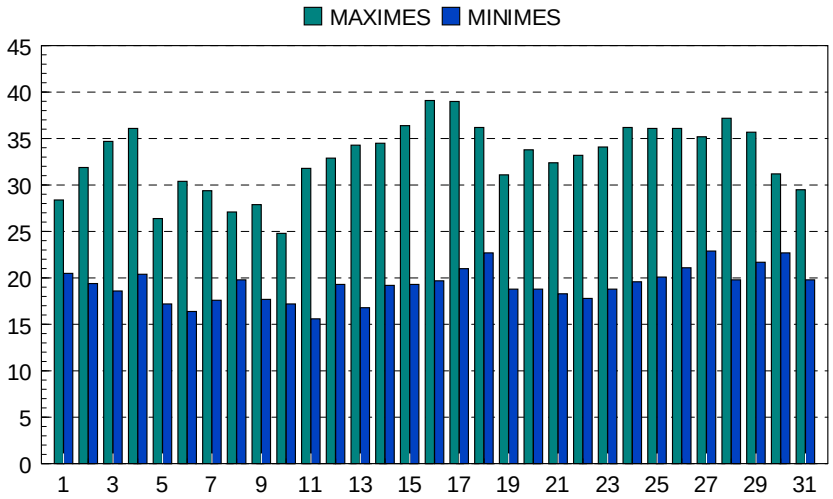

PLUVIOMETRIA
Dia 10 ..... 0,2 l.

TOTAL: 0,2 LITRES

Temperatura Màxima
39, 1º C (Dia 16)
Temperatura Mínima
16,4º C (Dia 6)
Temperatura Mitjana
26,2º C
Mitjana Màximes
33º C
Mitjana Mínimes
19,3º C

LA POESIA DE L'AMO EN LLORENÇ

Digau-me perquè els homes fan guerra.
Serà per subjugar a les altres gents
i apropiar-se de tots els seus bens
o, simplement, per posseïr la Terra?

Insensat el que a això s'aferra
quan tans fracassos han sigut evidents;
quan han fallat les ciències i els invents
i ningú es diu "Senyor de la Terra".

A dmunt ella naixem i vivim
i amb un clot i terra ens ofereix
repòs o podridura quan ens morim.

Insensat és aquell que discuteix
si som nosaltres que la posseim
quan és ELLA la que ens posseix

HORARIS DEL TREN QUE PASSA PER SINEU:

Feiners: (1 tren cada hora i 10 minuts aprox.)
Sineu-Palma: 6:44, 7:54, 9:04, 10:14, 11:24, 12:34, 13:44, 14:54, 16:04, 17:14, 18:24, 19:34, 20:44, 22:06.
Palma- Sineu: 6:25, 7:35, 8:45, 9:55, 11:05, 12:15, 13:25, 14:35, 15:45, 16:55, 18:05, 19:15, 20:25, 22 (Si voleu anar a Manacor afegiu 40 minuts a la sortida de Palma)
Dissabtes, diumenges i festius: (1 tren cada hora i 15 minuts aprox.)
Sineu-Palma: 7:01, 8:16, 9:31, 10:46, 12:01, 13:16, 14:31, 15:46, 17:01, 18:16, 19:31, 20:46, 22:01.
Palma- Sineu: 6:45, 8, 9:15, 10:30, 11:45, 13, 14:15, 15:30, 16:45, 18, 19:15, 20:30, 22.(Si voleu anar a Manacor afegiu 49 minuts a la sortida de Palma)

Un pressentiment

Lluc MATAS

La veritat és relativa com la percepció, tan és així que sols per aproximació percebem o fem judicis de valor damunt coses o persones. La veritat certa sols pot estar al món idíl·lic de la imaginació perfecta, o és a dir al món de les idees platònic o també al cel. A la terra, cert i segur, que l'home està condemnat a terciar entre una veritat relativa que s'estira a vegades com un elàstic a les conveniències dels vots, dels doblers o d'uns posadors de bombes, que pretenen -tots ells- el poder sense esquivar per res la santa corrupció, perquè com bé diuen tot té un preu i en temps nostres hi ha mercat obert les vint-i-quatre hores. El secret, no n'hi ha d'altre, és comprar a preu de saldo per a continuar fent ostentació de tota la parafernàlia d'escorços d'important i únic, que és el mateix que dir ser un líder de pedaç que sols està entrenat per vendre, comprar, convèncer i per a fer-hi intensament sempre l'estima dels contrincants. És la mentida que ven: ho saben els dels Mitjans de Comunicació de Masses, i són els que manegen que manipulen edulcoren i menteixen amb la finalitat de posar les coses com els volen, i, si ho aconsegueixen, són aleshores qui comanden, perpetuant així la mentida en un joc brut de transformar el seny en esquizofrènia.

L'altra veritat encara més veritat que l'anterior és l'assumpció del destí malgrat els emperons, perquè un sistema que debilita l'home, perquè no el deixa triar sinó que l'obliga a assumir ordres, està més ple de precarietat que el pitjor dels sistemes dictatorials. És que hi ha sistemes que es disfressen de tolerància i bones paraules, però al cap i la fi tot és ronya i dictadura pitjor que la de l'infern, perquè s'ha de suportar la hipocresia de la calúmnia, la mentida i la falsedat. Llavors són ells que saben que , de veritat no n'hi ha. Ho saben, se n'aprofiten i creen la seva veritat que és talment una democràcia que és una dictadura encara que a molts no ho sembli, i si no li ho sembla és perquè ell també juga el joc com un tecnòcrata ateu i materialista.

Es cafè

Plaça des Pou, 17
Tfn: 971525671
07519 - Maria de la Salut
Dilluns Tancat

Tapes, paelles i menjars per encàrrec

L'agrupació socialista de Maria de la Salut contesta al transfuga Jaume Mestre.

En relació a les manifestacions fetes el passat dia 5 d'agost en el diari *El Mundo*, allà on diu que "el regidor del PSM en Maria de la Salut, Jaume Mestre, ha calificado de decepcionante que alguien que representa a medio pueblo, ayer lo dejara sin voz y ha criticado su manera de haber hecho política sin participar".

Sr. Jaume Mestre, "regidor del PSM" hem de suposar que és un equivocació del redactor del diari, perquè vostè, si no ha canviat fa poc temps, estava adscrit al grup mixt, des de la moció de censura que presentàreu el Partit Popular, Unió Mallorquina i vostè en qualitat de TRÀNSFUGA al batle Martí Ferriol del PSIB-PSOE.

Que un transfuga, en majúscules com és, digui pels mitjans de comunicació que el qui representa mig poble, el deixa sense paraula i sense vot, ens pareix d'un surrealisme total.

Vostè qui és per donar lliçons de representació, quina credibilitat pot tenir davant el poble de Maria quan canvia el vot i deixa el partit pel qual es va presentar a l'estacad; a quins interessos representa ?

A Vostè el que li sap més greu i ja no és d'ara, és que el partit PSIB-POSE que nosaltres representam a Maria de la Salut, des de l'any 1991 a 1999, ha governat amb majoria absoluta, i des de l'any 1999 fins ara, no hem tingut majoria absoluta, però sempre hem guanyat les eleccions, cosa que Vostè mai ha pogut assumir com un fet.

L'agrupació Socialista de Maria de la Salut

"la Caixa"

OFICINA DE MARIA DE LA SALUT

JO VULL SER...

Ho record com si fos ara: *"-I tu, nin, quan siguis gran, què voldràs ser?»*. De la resposta val més que no us en parli, ja que a cada ocasió la resposta era diferent i normalment no tocava voreres. I fins i tot he de reconèixer que la frase, a mi, també se m'ha escapat qualque vegada i la pobra víctima s'ha sentit tan incòmoda com m'hi sentia jo, quan era l'interpel·lat.

Ara, ja ho tenc clar. Claríssim!

Vull ser: trànsfuga! Sí, sí! Ho heu llegit bé. Trànsfuga. Però no un trànsfuga de poca categoria, d'aquests que deixen els seus, penjats, perquè es creuen posseïdors de la veritat i que tots els altres van equivocats. No, d'aquests il·luminats caparruts, no! Jo el que vull és ser trànsfuga, però d'aquests que al darrere tenen qualque guany considerable. Qualque urbanitzacioneta per legalitzar, qualque comissió que es perd pel camí, qualque butxaca que s'omple. La vida resolta d'una vegada. Una votació a la contra i ja tenim la paradeta tancada de per vida per a tu i per als teus. Sí senyor. Això és un trànsfuga així com cal. Tens la televisió que t'enfoca en primers plans. La premsa que et treu en portada. Ets en boca de tothom. La fama assegurada durant un cert temps; el just perquè no embafi massa. Quina meravella!

Si no pot ser...

Vull ser: assessor. Aquesta sí que és una bona feina. Ets ben valorat, et fan cas, t'escolten. La teva veu passa a ser la norma de conducta d'aquells que comanden, d'aquells que dirigeixen els afers públics. Cada mes o parell de mesos et conviden a sopar a un lloc elegant. Menges de primera i l'únic que has de fer és, quan et toca, opinar sobre el que et demanen i ja està. I et posen un despatx. I una secretària. I no cal que hi vagis, no. Perquè si hi has d'anar ja no té gràcia. A allò que has d'aspirar és, com a mínim, a fer el mateix que feia un que ara és president d'un parlament proper que tenia despatx i secretària, i que una vegada que se li va ocórrer anar al seu despatx, per poc que ocasiona un cobriment de cor a la pobra al·lota que ni tan sols el coneixia. Això sí, de fama poca. No figures gairebé mai a les cròniques, excepte si l'oposició t'hi enganxa. No sols sortir a les fotos; però, que bé que vius!

Si no pot ser...

Vull ser: periodista. Entenem-nos. No vull ser periodista d'aquests que van putejats tot el dia, que cobren una misèria i que els fan anar per amunt i per avall i que els fan escriure allò que el diari diu que s'ha d'escriure. No, res d'això. Allò que jo vull és ser periodista d'aquells que poden escriure el que volen. D'aquells que usen la seva col·laboració, el seu article, per malparlar dels altres, d'aquells que no et cauen bé, d'aquells que tenen una visió del món diferent a la teva. I a més, cobren. Quin bé de Déu! Poder cobrar per enviar a pastar fang aquells que odies, aquells que voldries veure cap per avall. I ets famós. Passes per ser un personatge ocurrent, que fas por, que et temen. I et respecten. Quina delícia!

Però no pot ser...

Les possibilitats de ser trànsfuga són nul·les del tot. Les poques vegades que he tengut la possibilitat de ser elegit en una llista electoral anava massa enrere per poder-ne treure cap profit i no crec que la meva situació canviï gaire en el futur. D'assessor, o cosa d'això, crec que sí que en vaig ser una vegada. Però devia ser de poca categoria, ja que no tenia cap despatx per a mi, feia més hores que un soldat ras, i de sopars, si no pagava jo, res de res. I periodista? Què voleu que us digui? A part d'escriure sense cobrar-ne ni cinc (més aviat n'hi he de posar més de cinc dels meus), tenc certs problemes amb la meva consciència que em posa massa límits morals als meus escrits.

Quina frustració! Em quedaré de funcionari!

Joan GELABERT i MAS

HISTÒRIA DE LES NOSTRES INDÚSTRIES

1. LA FARINERA DE CAN GUAL

Bartomeu Pastor Sureda

Els orígens de la farinera hauríem de cercar-los al segle XIX. Abans, l'any 1537, Antoni Safortesa havia comprat a Llorenç Garriga, de Manacor, la possessió des **Pujolet**. Posteriorment i després de distints testaments arribarà a ser propietat de Pere Ramon Safortesa, primer comte de Santa Maria de Formiguera.

A partir del segle XIX, concretament l'any 1843, s'inicia l'establiment de la possessió que feia partió amb Deulosal, ses Rotes Comunes (Rotes de la Mare de Déu, part del carrer de s'Arraval), es Gassons, son Roig... L'actual carrer de ses Corbates (hauria de ser **ses Corbades**) restava íntegre dins la possessió des Pujolet. El **Clot d'en Mallol**, també era pertinença de la possessió.

La farinera[1] té els orígens en un molí de vent, documentat al segle XIX (any 1858), del qual n'era propietari Miquel Gual Ribot (+ 1892). Quasi amb tota seguretat que el molí va ser bastit per l'esmentat Gual, que estava casat amb Antònia Paula Monjo Bergas (1815-1892), germana del pare del metge Antoni Lluc Monjo Buñola. D'aquest matrimoni nasqueren tres fills: Martí, Miquel i Josep. Martí, casat amb Joana Maria Ribas Frontera, heretà dels seus pares el molí de vent que comptava amb una superfície de mitja quarterada. El matrimoni tingué dotze fills: Antònia, Maria, Margalida, Bàrbara (les quatre, religioses franciscanes), Miquel, Pere, Martí, Josep, Gabriel, Bartomeu, Catalina i Joana Anna.

Miquel Gual Monjo, un dels dotze germans, emigrà a Mèxic, on es casà en primeres núpcies i on nasqué un fill que morí jove. De tornada a Mallorca es casà per segona vegada amb Margalida Perelló, vídua del seu germà Josep. A la mort de Miquel, la vídua Margalida Perelló es tornà casar amb un tercer germà, Pere.

Els altres germans: Martí, s'havia casat amb Joana Maria Tauler, Gabriel, amb Maria Ortíz (mexicana) i Catalina, amb Pere Barceló Mestre (per a ell, segones núpcies) (pares de Francisca, Llorenç i Martí –***"pelos"***-).

De la mitja quarterada de superfície que tenia originàriament el molí de vent, un quartó passà a Martí Gual Ribas i l'altre quartó, més el molí de vent, al seu germà Pere.

Però el vertader impulsor, innovador i capitalista va ser Gabriel Gual Ribas que vivia a Mèxic on exercia de capataç de ferrocarril i, a més, tenia dos hotels i terres. Aleshores, la farinera passà a ser propietat de Pere i Gabriel Gual que formaren una societat. D'entre les reformes més importants dutes a terme es troba l'electrificació urbana de l'any 1921.

Fotos fetes per Pere Mascaró, cap a l'any 1921. Molí amb antenes i vestiment (Fotos cedides per Francisca Barceló, "pela")

L'any 1920 Gabriel Gual ven la seva part a Pere Barceló Mestre –***"Pelo"***-.

Entre l'any 1921 i 1924 la farinera era explotada per Bernat Quetglas –***"Poll"***- i els seus fills. Aquests anys s'hi feren nombroses inversions i reformes:

- Xarxa d'electricitat al poble.
- Instal·lació de tres moles.
- Instal·lació d'una serradora.

Tot això gràcies a una alternadora i a un motor de 20 cavalls.

El repartiment d'enllumenat als carrers i cases particulars es basava en una o dues bombetes de 10/25 watts. La majoria de cases tenien una bombeta per casa, que feien córrer per les diferents estances. S'engegava el llum a posta de sol fins a les 23 hores. Als matins, funcionava una hora, el temps de sembrar. Els anys vint funcionava amb un motor Crosley, de gas pobre, que l'any 1927 va ser emprat en l'electrificació de Lloret.

Entre 1924 i 1947 la farinera era explotada per la família de Pere Barceló Mestre, i Antoni Quetglas Mas

era el **moliner** principal, el camioner era el seu germà Andreu, Llorenç Nadal Tudurí era l´encarregat de l´electricitat i el "***Pobler***" era el serrador.

L'any 1947 Gabriel Gual retornà de Mèxic i permutà mitja farinera per son Cloquis a Pere Barceló – ***"Pelo"***-. Aquesta permuta coincideix amb la mort de Martí Barceló Gual.

L'any 1942 s'havia enderrocat la torre i el molí de vent. L'any 1948, després d'un ferotge incendi nocturn que provocà grans danys materials, s'inicia una nova etapa. Com que Pere Gual no tenia fills, tot passà a Gabriel Gual i als fills del seu germà Martí: Martí, Cristòfol i Miquel Gual Tauler. Així es formà la "*Sociedad Gual y Hermanos S.L.*". El fill de Gabriel, Josep Gual Ortíz (*en Pepe de sa Farinera*), rebé la part del seu pare.

Aquesta nova etapa coincideix amb l'estraperlo i el mercat negre, quan l'autarquia econòmica del règim franquista feia disparar els preus del blat i la farina.

En aquesta darrera etapa dels Gual s'introduïren dues moles de blat i un molí maquiler per ordi, blat i civada. Del blat s'aconseguia:

- farina mesclada amb el recernut (no acabat de moldre, segó més petit, farina de segona).
- farina del 77 %.
- segó del 23 %
- Farina especial del 80% i del 20 % per al pa moreno.

A partir dels any cinquanta les varietats de blat eren:

- Garronsona (valencià), sense aresta. Tenia molt de segó i poca pasta. Era un tipus de xeixa.
- Mort.
- Florencio Aurora.
- Barba.
- De força (blat dur).
- Xeixa.

La farinera dels Gual era, aleshores, una "indústria" en ple rendiment, funcionava les vint-i-quatre hores. De dia, com a farinera i com a serradora, de nit, proporcionava electricitat als particulars.
El funcionament l'integraven tres motors:

- 1 de 50 cavalls, que funcionava amb gas pobre (clovella d'ametlla i pi).
- 1 Diesel de 45 cavalls.
- 1 Diesel de 35 cavalls.

Dels motors, entre l'any 1952 i 1960, se n'encarregava Mateu Bosch, de dia, i Rafel "***es Saliner***", de nit.

Per repartir el corrent al poble hi havia un motor de 35 cavalls amb una dinamo, i el casc urbà estava dividit en dos sectors:

1. S' Arraval.
2. Resta del poble.

Algunes cases ja posseïen comptador i d'altres comptaven amb dues bombetes.

A la farinera hi arribaren a treballar una dotzena d'operaris: del sens fi (sinfí) i "cepilla" se n'ocupava l'amo en Pere Mas –de son Canet-, que havia estat a can Mir (Palma), on aprengué l'ofici, Mateu Bosch[2] (motors); Ramon, moliner (***es Català***); Pep Piña, Bernat Ferriol (oficina), Miquel Font –***Simona***-, Andreu, Xisco -***des llums, de son Estelat***-. Els senyors, excepte en Pepe, no hi eren quasi mai.

L'any 1953 entrà a treballar a la farinera, Joan Frau –***Punxo***- on, en un desgraciat accident, perdé un braç (any 1954).

La dècada dels anys setanta dels segle XX, amb la compra de la farinera per part dels germans Vives (*Hervi S.L.*), arriba, segurament, la darrera fase d'aquesta indústria agroalimentària, testimoni viu del que ha estat l'agricultura a Maria.

Nota: Volem agrair als informadors Llorenç Barceló Gual –***Pelo***-, Mateu Bosch –maquinista- i Joan Frau –***Punxo***-, tota la informació que ens han facilitat per poder comprendre millor aquesta indústria emblemàtica del nostre terme.

Notes:

[1] Carbonell Castelló, Antoni: "Sa Farinera", *Fent Carrerany* 19, 20 i 21 (1988).

[2] Mateu Bosch Simó arribà a Maria l'any 1952. De fadrí vivia i menjava a sa farinera. Ja de casat roman al carrer Nou, a la casa de Gabriel Negre. Guanyava 1500 pessetes al mes i en pagava 150 de lloguer. Ens ha explicat, que quan es va casar estant a Maria, l'amo en Guillem –*de Montblanc*- li va deixar mil duros (5000 pessetes, de les de llavors). De fadrí anava a l'estació de Sineu amb una bicicleta que li deixava l'amo en *Morei* –des casino-. Diu que a Maria hi va fer molts bons amics, la gent era molt hospitalària. L'any 1960 va partir cap a Palma amb una filla.

ANAR L'ULL AL BOU AMB L'ELA *XXVII*

Dedicatòria

Seguint amb els proverbis que el bon missioner Mossèn Miquel Parets i Serra va anar agombolant durant la seva estada a l'africana terra de Burundi, avui farem esment a un que està dedicat a la comprensió en el si de la família i diu així: "*Tots tenim la clau de ca nostra*". La clau de la nostra família és el fet de comprendre, de compartir. Amb aquesta clau podem entrar i sortir i així ser família: compartir i cercar. Tenim un proverbi que ens ho diu ben clar: "*La comprensió és quelcom que s'ha de cercar sempre*".

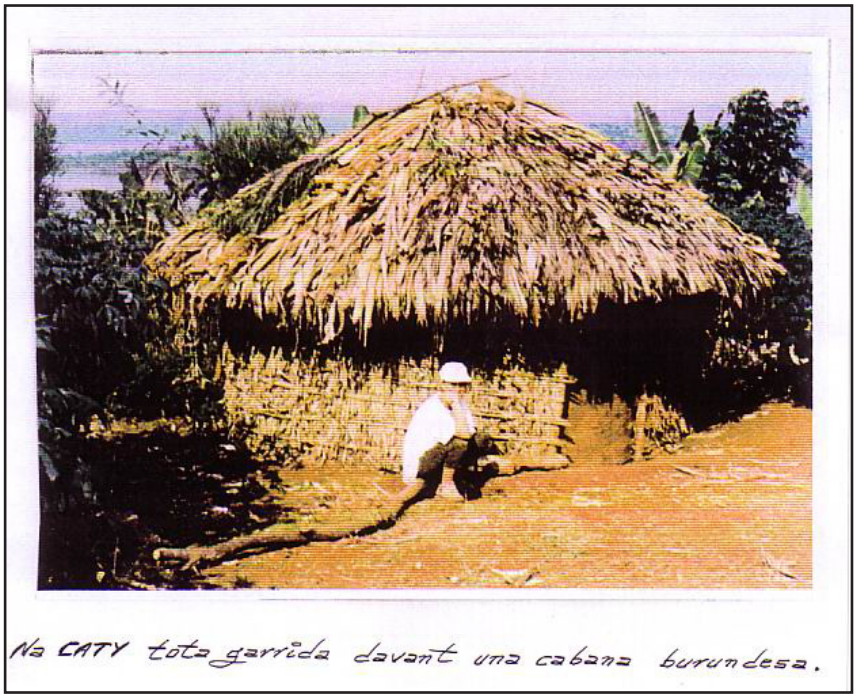

Na CATY tota garrida davant una cabana burundesa.

DAIXO-DAIXO AMB NA CATY PER BURUNDI "DEL CULTIU I LES CABANES BURUNDESES"

La nostra encantadora Caty en seguir explicant-se el seu trescar per Burundi fa referència als principals cultius del país centre-africà:

"El cafè, el cultiven per després vendre'l; malgrat sigui a preus molt baixos. La palla que hi posen per damunt serveix perquè el sol no pegui directament a la terra i no evapori el líquid vell.

El te, creix en unes zones més altes, on fa més fresca, a diferència del cafè que necessita més sequedat.

Les papaies, juntament amb els plàtans són els arbres més típics del país.

L'eucaliptus, està situat en aquelles zones on hi ha una gran massificació de gent. L'estenen perquè els moscards que hi ha per allà s'espantin, perquè desprenen una forta olor i el fan servir com a insecticides."

Tal i com ens diu na Caty el cultiu és una de les activitats més importants del país, com ho reflecteix el fet que el 85% de la població burundesa viu del que li dóna el seu esforç amb l'agre de la terra. I més concretament l'agricultura d'exportació, la qual reposa quasi

Construcción principal del rugo rodeada por la valla de protección.

exclusivament en el cafè, que suposa gairebé el 80% de les divises de l'exportació. El cafè produït és d'una gran qualitat, concretament de la varietat aràbiga, però que no es comercialitza amb la denominació d'origen de Burundi, sinó que és utilitzat per millorar la qualitat d'altres cafès de manco categoria, però amb una major penetració en els mercats.

La caiguda de preus del cafè a escala mundial, produeix que el país es trobi en una greu situació, salvada en part pels crèdits i subvencions que la Unió Europea, principal importador, atorga per anivellar els preus de les matèries primeres. En qualsevol cas la comercialització està tan desorganitzada que durant una època no es podia assolir cafè en el propi país centre-africà, per una fallida en el subministrament dels envasos, i fou necessari anar al magatzem central portant una bossa de plàstic. Per altra banda l'empaquetat també tenia molt a desitjar ja que tan sols anava tancat amb una simple grapa, la qual cosa produïa que es perdés ràpidament el flaire.

Na Caty també ens explica que el te creix a unes zones més altes, i així és, doncs des de Kinyamugera, poblat al costat de la carretera en direcció a Kayanza surt una esplanada que condueix a les plantacions de te que es troben en el Puig Teza. Aquests camps de te mereixen una visita. Darrere els camps continua una altra esplanada protegida amb troncs transversals per evitar l'erosió, que conclou amb la suspensió més forta que puja al Puig Teza. El camí, en qualsevol cas, tan sols arriba fins a un alberg abandonat des d'on s'ha de continuar a peu fins a la cuculla del puig des d'on en dies clars hi ha una magnífica vista.

L'UNESCO està considerant considerar el Puig Teza, Reserva de la Biosfera. Des d'allí es divisa, al nord, el poblat de Rusarenda, al qual s'accedeix per la carretera de Kayanza. Els diumenges hi ha un mercat en el qual es pot tastar la cervesa de sorgo de banana, però de les cerveses ja en parlarem en una proper article.

De l'habitatge burundès na Caty ens conta:

"Hi trobam tres tipus de cases. La més comuna és on viuen els "Bahutus", també coneguts amb el nom de "baixos". En unes altres hi viu la gent que està situada vora l'aigua, vora els llacs. I en unes barraques hi viuen els "Pigmeus", el tercer món del tercer món.

La majoria de la gent viu dins l'autèntica misèria, dins les cabanes, o bé fent cases de totxos, que ells mateixos fan mesclant terra i aigua. Després els fan assecar al sol. Si per desgràcia ha quedat algun tèrmit dins el totxo, poc a poc aquest anirà destruint allò que tant els ha costat fer."

Seguint el fil de l'explicació de na Caty direm que la casa tradicional burundesa s'anonema "Rugo". Es tracta d'un tancat orbicular o "Orugo", el qual es troba format per un entramat de branques de sicòmor i esbarzeres anomenat "Ururimbi", amb una porta o "Irembo". En front de la porta, al fons del tancat, es troba l'"Inzu" o cabana principal, de forma cònic i d'uns cinc o sis metres de diàmetre. A l'interior del "Rugo" aquest es divideix en una habitació per al foc i un dormitori separat per als pares. A vegades, darrere la cabana principal hi ha un corral posterior que anomenen "Ikigo". En el tancat principal pot haver-hi un "Indaro" o cabana d'invitats, a més a més d'un magatzem d'aliments sobre estaques anomenat "Ikigega".

Amb aquesta succinta descripció podem fer-nos una idea de la casa burundesa, però de la casa més ben condicionada, ja que la majoria viu a autèntiques barraculles fetes de branques i mancades de la mínima comoditat, no com ho entenem nosaltres, sinó com la precisen ells, que és la bàsica per poder subsistir.

És aleshores quan un se sent privilegiat en haver nascut en una part del món en què la llar, per humil que sia, és un autèntic palau al costat de qualsevol vivenda burundesa.

Miquel Jordan i Ronsano

IMMOBILIÀRIC
LLUC MATAS
"Venga a descubrir un paraíso"
Kommen sie, linden sie Ihr paradis
Tel. 971 52 50 70
Fax 971 52 57 73
Mòbil 679 90 57 94
Plaça des Pou, 17
07519 Maria de la Salut (Mallorca)

VI VILA DE SINEU DE CICLISME EN PISTA

Quarta jornada: Daniel Estarellas, segon a la cursa i a la general

La quarta jornada del trofeu de ciclisme en pista Vila de Sineu que patrocina s'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca, es va celebrar el passat divendres dia 22 de juliol. Del nostre poble, com la setmana anterior, hi eren Daniel Estarellas, Joan Ferriol, Toni Font, Bernat Quetglas, Jaume Vallès i Tomeu Arbona.

A la puntuació per a ciclistes de categoria de promoció, bona actuació de Daniel Estarellas que a la part final de la cursa es va escapar i va aconseguir els punts necessaris per aconseguir la segona posició de la jornada i també situar-se al segon lloc de la general. També ho feren molt bé, en Joan Ferriol, quart, en Bernat Quetglas, sisè i en Toni Font, desè. Tot això dins una cursa amb 27 participants. Ara, la general ha quedat així:

1.- TUGORES,JOAN	LOCAL	GRUP FONTANET	60
2.- ESTARELLAS,DANIEL	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	36
4.- MATEU,MONTSERRAT	LOCAL	RESTAURANTE ES	29
8.- FERRIOL,JOAN	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	14
11.- QUETGLAS,BERNAT	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	12
15.- ARBONA,TOMEU	LOCAL	GRUP FONTANET	6
17.- FONT,ANTONI	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	5

Cinquena jornada: Daniel Estarellas, el millor a la cursa i a la general

La cinquena jornada del trofeu de ciclisme en pista Vila de Sineu que patrocina s'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca, es va celebrar el passat dijous dia 4 d'agost. Del nostre poble, com la setmana anterior, hi eren Daniel Estarellas, Joan Ferriol, Toni Font, Bernat Quetglas, Jaume Vallès i Tomeu Arbona.

Excepte en Jaume Vallès que participa a la cursa open, la resta competiren a la prova per a ciclistes de promoció amb un total de 27 inscrits, a la distància de quaranta voltes. Daniel Estarellas i Toni Font foren els millors classificant-se respectivament a les posicions cinquena i sisena després d'una cursa en la qual intentaren escapar-se en distintes ocasions.

A la desena posició hi trobam en Toni Gelabert, encara recuperant la forma física després d'una lesió que l'ha mantingut allunyat de les competicions. Dos llocs més enrere s'hi classificà en Bernat Quetglas i a la catorzena posició hi trobam en Tomeu Arbona mentre que en Joan Ferriol va ser el devuitè.

La propera setmana acaba aquesta competició que ja té guanyador absolut: el sineuer Joan Tugores que ha guanyat totes les curses. La segona posició de la general, virtualment, ja és per a Daniel Estarellas.

Ara, la general ha quedat així:

1.- TUGORES,JOAN	LOCAL	GRUP FONTANET	75
2.- ESTARELLAS,DANIEL	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	43
3.- GRIMALT,LORENZO	LOCAL	ES CRUCE-C'AN B	30
11.-FERRIOL,JOAN	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	14
12.- QUETGLAS,BERNAT	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	13
13.- FONT,ANTONI	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	11
16.- ARBONA,TOMEU	LOCAL	GRUP FONTANET	7

Sisena jornada: Daniel Estarellas i Jaume Vallés guanyen a sa Voltadora

La sisena jornada del trofeu de ciclisme en pista Vila de Sineu que patrocina s'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca, es va celebrar el passat divendres dia 12 d'agost. Del nostre poble hi eren Daniel Estarellas, Joan Ferriol, Toni Font, Bernat Quetglas, Jaume Vallès i Tomeu Arbona.

En Jaume Vallès que participa a la cursa open (sub 23, èlit, ciclesportistes i màster 30), va guanyar la categoria de ciclesportistes. Ha estat la seva primera victòria d'ençà que ha deixat la categoria de promoció.

La resta competiren a la prova de promoció amb un total de 24 inscrits, a la distància de quaranta voltes. Virtualment, la segona posició de la general ja era d'en Daniel Estarellas. Però va voler deixar una clara mostra de la seva capacitat i va aconseguir un gran triomf, guanyant la cursa. Tant en Toni Font com en Toni Gelabert també ho feren molt bé i, respectivament, es classificaren cinquè i sisè de la jornada amb en Joan Ferriol, onzè, i en Tomeu Arbona, devuitè.

La general absoluta d'aquesta sisena edició, en la qual hi han participat 36 ciclistes de promoció, ha quedat així:

1.- TUGORES,JOAN	LOCAL	GRUP FONTANET	80
2.- ESTARELLAS,DANIEL	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	58
3.- GRIMALT,LORENZO	LOCAL	ES CRUCE-C'AN B	38
9.- FONT,ANTONI	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	18
11.- FERRIOL,JOAN	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	15
13.- QUETGLAS,BERNAT	LOCAL	V.MARTEL-AGUAMAR	13
15.- ARBONA,TOMEU	LOCAL	GRUP FONTANET	8

Daniel Estarellas guanyà també a Porreres i promociona

Ha estat una llàstima que en Daniel Estarellas hagi recuperat la seva bona forma física a finals d'estiu. El passat dia 16 d'agost, a la cursa amb motiu de les festes patronals de Sant Roc, a Porreres, amb 20 participant, va aconseguir una nova victòria. Del nostre poble, sols l'acompanyava en Tomeu Arbona, que pertany a l'Agrupació Ciclista de Sineu, que fou desè. En Daniel va ser segon al primer sprint i primer a l'arribada, amb la qual cosa va aconseguir aquest brillant èxit.

Així, amb la puntuació acumulada en el decurs de la present temporada, en Daniel haurà de canviar de categoria i participar a les curses de ciclesportistes, la mateixa categoria que en Jaume Vallès. Dins Maria hi ha ciclistes amb qualitat més que suficient per competir en aquesta categoria. A veure si algú s'encoratja.

Les curses de les festes, el dissabte dia 10 de setembre

Com cada any, el Club Ciclista de Maria de la Salut, ha organitzat un complet programa competitiu amb motiu de la celebració de les festes de la Mare de Déu. Serà del dissabte dia 10 de setembre a partir de les tres de l'horabaixa quan comencin. Totes elles sobre el tradicional circuit urbà amb la meta a la Plaça d'es Pou.

A les 15.00 H.	ALEVINS	05 voltes
A les 15.15 H.	INFANTILS	10 voltes
A les 15.45 H.	CADETS	25 voltes
A les 16.30 H.	PROMOCIÓ	15 voltes
A les 17.00 H.	VETERANS	25 voltes
A les 17.45 H.	OPEN + JUNIOR	50 voltes

Ben segur que a la cursa de cadets, la gran atracció serà en Miquel Salom, del Toyota-Establiments, que ben segur intentarà fer-ho d'allò més bé. A la de promoció hi podrem veure els que han participat en el Pla Petit i a la cursa per a open i juniors hi veurem, a més d'en Jaume Vallés, els millors ciclistes de la nostra comunitat autònoma. Serà una gran festa del ciclisme illenc.

Miquel Salom, dues victòries en tres dies

Molt bona és la temporada d'en Miquel Salom enguany. Així ho va confirmar la darrera setmana del mes de juliol quan va aconseguir guanyar dues curses en tres dies.

La primera va ser a Inca, al conegut trofeu Pere Bestard, una de les més prestigioses del calendari insular. La segona, dos dies després a Pollença, a les curses amb motiu de les festes patronals.

La foto correspon al lliurament de premis de Pollença. Podeu veure que el trofeu fou una síndria de considerables dimensions. Una fruita gran per a un gran ciclista.

FESTES DE LA MARE DE DÉU 2005

Dijous 1 de setembre

14.00 Col·locació de la bandera que fa fideus
Església
21.00 Cursa popular nocturna per a totes les edats
Plaça des Pou
23.00 Pamboliada per a tots els participants
Plaça de Dalt

Divendres 2 de setembre

21.00 Lectura de poesia
Ca ses Monges

Dissabte 3 de setembre

15.00 Torneig Volei-Platja
Davant Pub Es Fixo
17.00 IX Torneig Social Blitz
Plaça des Pou
21.00 Inauguració exposició de pintura
Local de la 3a Edat
22.00 Sopar popular
Plaça des Pou
23.30 Play-Back per a adults
Plaça des Pou

Diumenge 4 de setembre

15.30 Tirada de coloms amb colombaires
Son Roig
17.00 Concurs de ramelleres
Plaça des Pou
17.00 Gimcana infantil
Plaça des Pou

Dilluns 5 de setembre

18.00 Semifinals Torneig de tennis
Poliesportiu
20.00 Demostració d'spinning
Plaça des Pou
22.00 Pal ensabonat
Plaça des pou
22.30 Futbol 3x3
Plaça des Pou

Dimarts 6 de setembre

18.00 Torneig Bàsquet 3x3
Plaça des Mercat
20.00 Brusques de motorets
Plaça des Pou
22.00 Cinema a la fresca: *Harry Potter i el pres d'Azkaban*
Plaça de Dalt

Dimecres 7 de setembre

10.00 Tercer i quart lloc del torneig de tennis
Poliesportiu
12.00 Final del Torneig de tennis
Poliesportiu
18.00 Teatre de Teresetes Migjorn amb *100% teresetes*
Plaça de Dalt
21.30 Pregó de festes a càrrec de Maria de la Pau Janer
Plaça des Pou
22.00 Ballada popular amb *Música Nostra* i *So de Castanyetes* Plaça des Pou
00.30 Gimcana nocturn per a majors de 14 anys
Plaça des Pou

Dijous 8 de setembre

10.00 Passacarrers amb els xeremiers
Plaça des Pou
12.00 Ofici Major
Església parroquial
13.00 Carreres de joies i cucanyes
Plaça des Pou
18.00 Play-back infantil
Plaça des Pou
23.00 Revetlla amb Orquestra Poker, Trio Musical Acuarius i Plaça des Pou
Speedy Gonzalez

Divendres 9 de setembre

11.30 Concurs dibuix infantil
Plaça de Dalt
17.00 Festa per a nins i nines amb castells inflables i jocs
Plaça des Mercat
22.00 Teatre. "*Sa malaltia nova*" a càrrec de **Vostè perdoni**
Plaça de Dalt

Dissabte 10 de setembre

09.00 Campionat de Mallorca de tir al plat
Sa Torre
15.00 Carreres ciclistes
Plaça des Pou
15.30 Supermotard Festes Mare de Déu
Escola de Nines
23.00 Gran Festa anys 70-80 amb Alabama, DJ's, gogos, focus mòbils, etc.
Plaça des Pou

Diumenge 11 de setembre

16.30 XVI Torneig Escolar d'Escacs
Plaça des Pou
18.00 Missa, berenar i festa per a la Gent Major i actuació de la "Gran Revista Musical"
Plaça des Pou
22.00 Correfoc amb els *Dimonis d'Albopàs*
Plaça de Dalt